

ביאור הדף מסכת בבא בתרא דף קמ"ו

בפסוק נאמר "כל ימי עני רעים" **ושאל** ר' יהושע בן לוי כיצד יתכן שכל ימי עני רעים הרי יש גם שבתות וימים טובים, ומתרצת הגמרא כפי שאמר שמואל ששנוי וסת שאדם משנה את מאכלו וכגון העני שכל השבוע אוכל פת ובשבת אוכל בשר, זהו תחילת חוליו.

ומביאה הגמרא שכתוב בספר בן סירא, ששלמה כתב שכל ימי עני רעים, ובן סירא אומר שאף לילות העני רעים, כי בשפל גגים גגו, ולכן דולף ממטר הגגים לגגו, וברום ההרים כרמו, ולכן הזבל ששופך לכרמו נופל לכרמים שתחתיו, ומעפר כרמו נופל לכרמים האחרים שתחתיו.

משנה. השולח סבלונות לבית חמיו, אפילו אם שלח שם מאה מנה ואכל שם סעודת חתן בדינר אחד אינן נגבים, ולכן אם מת או שמתה היא או שחזר בו, אינו גובה את הסבלונות בחזרה.

ואם לא אכל שם סעודת חתן הסבלונות האלו נגבין.

ואם שלח סבלונות מרובין שיבואו עמה לבית בעלה הרי אלו נגבין. ואם שלח סבלונות מועטים שתשתמש בהן בבית אביה אין נגבין.

גמרא. אמר רבא שדווקא אם אכל בשווי דינר אין הסבלונות נגבים, אבל אם אכל בשווי של פחות מדינר הסבלונות נגבים.

ושואלת הגמרא שהרי כך נאמר במשנה ומה חידש רבא, ומבאר הגמרא שבא רבא לומר שלא נטעה לומר שמה אמרה המשנה דינר זה כי כך הדרך אבל באמת אפילו אם אכל פחות מדינר אינו יכול לגבות את הסבלונות בחזרה. ולכן אמר רבא שהמשנה אמרה דווקא דינר, ואם אכל פחות יכול לגבות את הסבלונות בחזרה.

ושואלת הגמרא שאמנם במשנה התבאר שאם החתן אכל בשווי דינר, אינו יכול לגבות את הסבלונות, ושואלת הגמרא מה יהיה הדין אם החתן לא אכל בשווי דינר אלא שמה בשווי דינר. עוד מסתפקת הגמרא אם הוא לא אכל אלא שלוחו, האם אף בזה איבד את הסבלונות או לא, ועוד מסתפקת הגמרא אם שלחו לו לאכול בביתו ואכל, אך לא אכל בבית חמיו, האם דינו כאילו אכל בבית חמיו או לא.

ומנסה הגמרא להוכיח שאפילו אם שלחו לו ושתה בשווי פחות מדינר אינו יכול לגבות את הסבלונות ממה שאמר רב יהודה בשם שמואל שהיה מעשה באדם ששיגר לבית חמיו מאה קרונות של כדי יין ושל כדי שמן ושל כדי כסף ושל כדי זהב ושל כדי מילת ורכב בשמחתו, והלך ועמד על פתח בית חמיו והוציא לו כוס של חמין ושתה ומת, ואת ההלכה הזו העלה רבי אחא שר הבירה לפני חכמים באושא ואמרו לו שסבלונות שדרכם להיבלות קודם הנישואין אינם נגבים ושאינן עשויים להיבלות נגבים בחזרה.

ואומרת הגמרא שרואים מכאן שאפילו אם שתה ולא אכל, אינו יכול לגבות את הסבלונות העשויים להיבלות. ומנסה הגמרא להוכיח מכאן שלא כדעת רבא אלא שאפילו אם שתה בשווי פחות מדינר אינו יכול לגבות את הסבלונות.

אך דחה רב אשי שאולי הוא שתה משקה בשווי של יותר מדינר, וכגון ששחקו לו במשקה מרגלית בשווי אלפי זוזים שהיו שוחקים אותה למשקה לרפואה.

ומנסה הגמרא ללמוד מכאן שאפילו אם שגרו לו אינו יכול לגבות את הסבלונות, ולא רק אם אכל בבית חמיו, כי כאן הביאו לו את המשקה בפתח בית חמיו, אך דוחה הגמרא שיתכן שאדם הנמצא בפתח בית חמיו הרי זה כבת חמיו עצמו.

מסתפקת הגמרא האם אדם ששלח סבלונות והם השביחו, וכגון צאן או בקר וילדו, האם כשהם חוזרים אף השבח חוזר אליו או לא. ומדובר שהם כבר אינם קיימים וכגון שאכלום, ומסתפקת הגמרא האם כיון שאם הם היו קיימים הם היו חוזרים, אף כשהם לא קיימים צריך להשיב אף את השבח, או שכיון שהם

כבר שהם באחריות משפחת הכלה שאם הם אבדו או נגנבו הם חייבים לשלם אותם, לכן השבח שייך להם ומשלמים את שווי הסבלונות בלבד. ונשאר הגמרא בתיקו.

מביאה הגמרא שהסתפק רבא האם כמחזירים את הסבלונות, והיו שם סבלונות שעשויים להיבלות קודם הנישואין, אלא שלא בלו, האם צריך להשיב אף אותם או לא.

ומנסה הגמרא להוכיח ממה שהובא לעיל שהעלה רבי אחא שר הבירה לפני חכמים באושא את ההלכה שסבלונות העשויים ליבלות אין נגבין ושאינן עשויים ליבלות נגבין. ומבינה הגמרא שהסבלונות העשויים להיבלות אינם נגבים אפילו אם לא בלו. אך דוחה דוחה הגמרא ואומרת שאפשר לבאר שהכוונה היא דווקא לסבלונות שבלו, אך אם לא בלו דינם כסבלונות שאינם עשויים להיבלות.

ומנסה הגמרא להוכיח מהמשנה שאומרת שסבלונות מועטים שתשתמש בהן בבית אביה אינם נגבים. אך דוחה רבא את ההוכחה והעמיד את המשנה בסבלונות כגון ייבא וסבכתא, וכלומר מיני צעיפים שהם דבר מועט והדרך למחול עליהם, אך אין הוכחה שבשאר סבלונות הוא גם מוחל.

מביאה הגמרא שאמר רב יהודה בשם רב שהיה מעשה באדם אחד ששגר לבית חמיו יין חדש ושמן חדש וכלי פשתן חדש בעצרת, ומבאר הגמרא שבא רב להראות במעשה זה את החשיבות של ארץ ישראל שכבר בעצרת מבשילים פירותיה ויש כבר יין ושמן חדשים. אפשרות נוספת אומרת הגמרא שבא רב לומר שאדם שטוען שהוא שלח יין ושמן חדשים בעצרת טענתו טענה, ולא אומרים שלא יתכן שכבר בעצרת היו לו יין ושמן חדשים.

מעשה נוסף מביאה הגמרא שאמר רב יהודה בשם רב באדם אחד שאמרו לו אשתו תותרנית היא ואינה יכולה להריח ונכנס אחריה לחורבה לבדוקה ונשא עמו צנון בחיקו, ואמר לה ריח צנון אני מריח בגליל.

עמוד ב'

ואמרה לו דרך שחוק מי יביא לי מהתמרים של יריחו ואוכל אותם יחד עם הצנון. (ויש אומרים שנשא עמו כותבת ולא צנון, כדי לבדוק האם היא תריח את הכותבת).

ואחר כך נפלה עליה החורבה ומתה. ואמרו חכמים שכיון שכל מה שנכנס אחריה לחורבה היה כדי לבדוקה אינו יורשה.

במשנה התבאר שאם שלח לה סבלונות מועטים שתשתמש בהן בבית אביה אינם חוזרים. ומביאה הגמרא שכאשר ישב רבין סבא לפני רב פפא הוא אמר שבין שמתה היא ובין שמת הוא, ובין שהוא חזר בו הסבלונות חוזרים אף המאכל ומשתה לא חוזרים.

אך אם היא חזרה בה אפילו שלח לה אגודה של ירק היא חוזרת אליו, אבל לא כסף הקידושין.

ואמר רב הונא ב"ר יהושע שאינם צריכים להחזיר את דמי הבשר המלאים אלא שמים להן את דמי בשר בזול כיון שהם אכלו אותם בלי לדעת שיצטרכו להשיבם, ואומרת הגמרא ששיעור דמי הבשר בזול הוא עד שליש משוויים.

משנה. שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים ושייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת גם עמד מחוליו ולא מת לבסוף, אבל אם לא שייר קרקע כל שהוא ולא מת אין מתנתו קיימת.

גמרא. אומרת הגמרא שרואים במשנה שהולכים אחרי אומדן דעתו של הנותן, ולכן אם לא שייר קרקע כל שהוא ועמד מחוליו אין מתנתו מתנה כי לא הייתה דעתו לתת את רכושו אם ימות ואפילו שלא פירש זאת. ושואלת הגמרא מי הוא התנא שסובר כדברי המשנה שהולכים אחרי אומדן דעתו של האדם.

ואמר רב נחמן שזו דעת רבי שמעון בן מנסיא ששנינו בברייתא שאדם שהלך בנו למדינת הים ושמע שמת בנו ועמד וכתב כל נכסיו לאחר, ואחר כך בא בנו והתברר שלא מת, לדעת תנא קמא מתנתו מתנה, אך לדעת רבי שמעון בן מנסיא אין מתנתו מתנה כיון שאילו היה יודע שבנו קיים לא היה כותב. ורואים שר"ש בן מנסיא הולך אחרי אומדן דעתו של הנותן.

ורב ששת אמר שזו דעת ר' שמעון שזורי ששנינו בברייתא שבראשונה היו אומרים היוצא בקולר להיהרג על ידי המלכות ואמר כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו, ואפילו שאמר רק כתבו ולא אמר תנו, כי מה שלא אמר תנו זה מחמת שלא הייתה דעתו מיושבת עליו כי הוא הולך למות. וחזרו לומר שאף המפרש בספינה והיוצא בשיירה הדין כך, ורבי שמעון שזורי הוסיף שאף חולה מסוכן שנוטה למות שאמר כתבו, כותבים ונותנים, כי דעתו הייתה שיתנו כדי לפטור את אשתו מהיבום.

ואומרת הגמרא שהסיבה שרב נחמן לא העמיד אף הוא את המשנה כדעת ר' שמעון שזורי זה מפני שר' שמעון שזורי אמר שהולכים אחרי אומדן כאשר הוא אמר כתבו גט אלא שלא אמר תנו, שגילה דעתו שרוצה לתת גט כי אחרת למה לו לכתוב את הגט, אך אין ראייה שדעתו שהולכים אחרי אומדן גם אם לא אמר כלום.

ורב ששת לא העמיד את המשנה כדעת ר' שמעון בן מנסיא מפני ששם זה אומדן המוכח מתוך מעשיו שהרי לפני ששמע שבנו מת לא נתן את המתנה, ולכן שם וודאי שכוונתו הייתה לתת רק מפני שבנו מת, אך אין ראייה שבכל מקום הולכים אחרי אומדן דעתו של הנותן.

